

Forfatter: Knudsen, Jakob

Titel: Gjæring Afklaring

Citation: Knudsen, Jakob: "Gjæring Afklaring", i Knudsen, Jakob: *Gjæring Afklaring*, udg. af Poul Zerlang , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1988, s. 423. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-knudsenj01val-shoot-idm140346602849216/facsimile.pdf> (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Gjæring Afklaring

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

Teksten

Manuskripter

Manuskripterne til *G.-A.* findes på Det kgl. Bibliotek i Ny kgl. Samling 3358,4^o VIII-IX. Der er tale om to pakker med kladder til og renskift af *Gjæring* og *Afklaring*.

Kladden til *Gjæring* benævnes 1. I kladden findes på *forsiderne* s. 1-158. Vedlagt er en lille note: »NB: Fra Side 158 føres Pagineringen videre paa Bagsiden af Bladene (tilbage til Manuskriptets Begyndelse) til S. 314, hvorefter Pagineringen gaar videre her (nemlig fra 315-417).«

På *bagsiderne* findes første side med forslag til titler på dobbeltromanen (se s. 415-16). Derpå s. 314-159 og de til *forsiderne* 315-318 svarende *bagsider*. Herefter paginerede sider fra 18ab-1ab. Om de sidste skriver JK: »1ab-18ab skrevet 6-7/5 1901. Som Indhold i Sven Langes Manuskri. til Skuespillet »Den gamle Præst.« Resten af *bagsiderne* er upaginerede.

Renskriften af *Gjæring* strækker sig på *forsiderne* fra s. 1-429. Selve pagineringen findes ejendommeligt nok på *bagsiderne*, skrevet med blå farveblyant.

På *bagsiderne* findes en renskift af romanen *For Livets Skyld*, s. 1-141. Resten af *bagsiderne* er blanke.

På s. 430 er bla. følgende at læse: »Under Arbejde er en ny Roman:

Afklaret (ordet er overstreget)

Klar Vin (ordet er overstreget)

Afklaret.»

Et lille øjebliksbillede af den arbejdende kunstner.

Kladden til *Afklaring* benævnes 1. I kladden findes på *forsiderne* (idet 1. side er upagineret) s. 2-494. På *bagsiderne* findes intet, idet papiret er så tyndt, at ordene på *forsiderne* slår igennem.

Renskriften af *Afklaring* benævnes 2. I *renskriften* findes på *forsiderne* s. 2-245 (1. side er ikke pagineret). Indholdet på *bagsiderne* samler JK i et resumé. Efter som punkt 1 at have nævnt *renskriften* af *Afklaring* fortsætter han med at nævne titlerne på en række foredrag, artikler og digte; bortset fra *G.-A.* drejer det sig om tekster fra

1904-05. Det fremgår således, at JK var en sparsommelig mand med stærk tro på genbrug.

I nogle tilfælde rettes der i renskrifterne, dels med blæk (under renskrivningen), dels med blyant (under en ny gennemlæsning). Næsten alle rettelser overføres til det trykte 1. oplag; ingen af dem er af nævneværdig art.

Udgaver

1. udgave, kaldet 1. oplag, af *Gjæring* udkom i 1902, trykt i 1250 eksemplarer. *Afklaring* udkom ligeledes i 1902, i 1500 eksemplarer. I 1903 udkom 2. oplag af *Gjæring* i 1000 eksemplarer, medens der ikke kom noget oplag af *Afklaring*. Senere er bøgerne udkommet i 1917, 1941 og 1949. Det kan tilføjes, at JK i *Højskolebladet*, nr. 14, 1902, lod trykke »Brudstykke af en om kort Tid udkommende ny Roman af Jakob Knudsen». Brudstykket svarer til s. 38: »saa snart Dampskibet» til s. 43: »sesyge alic sammen», med andre ord beretningen om rejsen til København med besøget hos Grundtvig som den store oplevelse.

Sammenligner man oplagene 1902 (1), 1917 (2), 1941 (3) og 1949 (4), (idet man ser bort fra *Gjæring* 1903, der ligger tæt op ad *Gjæring* 1902), finder man ligheder og forskelle mellem oplagene. I de fleste tilfælde er forholdet enten det, at man i 1949 moderniserer overfor de tre ældre oplag (*Vantoes* > 1949: *Vantros*), eller at man griber bagom 2. og 3. oplag til 1. (*Trolddomsmester* > *Trolmester* > *Troldmester* > *Trolddomsmester*).

Denne udgave af *G.-A.* er således sammenholdt med håndskrifterne og senere udgaver. Det har haft flg. konsekvenser: Førstedgaven er i videst muligt omfang benyttet som trykgrundlag, og der er kun rettet, hvor der er tale om åbenlyse trykfejl (s. 64 *Cjertud* > *Gjertrud*, s. 155 *langsomt* > *langsomt*), inkonsekvent stavning af navne o.lign. (s. 148 *Nordby* > *Nordbye*, s. 239 *Winstrup* > *Wintrup*), decideret meningsløs interpunktion (s. 177 *idet, hun* > *idet hun*) og endelig i tiltaleformen *de/dem/deres* > *De/Dem/Deres*.

Litteraturliste

- Andersen, Richard: *Jakob Knudsen*, 1958.
- Auken, Margrete: Den pietistiske Atheisme. Jakob Knudsens kritik af naturalismen, *Kritik* nr. 19, 1971, s. 64-80.
- Begtrup, Holger: *Jakob Knudsen*. En Levnedstegning. 1918.
- Bjerg, Svend: *Jakob Knudsen*. Erfaring og fortælling. 1982.
- Bukdahl, Jørgen: *Dansk national Kunst*. 1929.
- Elbek, Jørgen: Jakob Knudsen. *Danske digtere i det 20. århundrede*, 3. udg., bd. 1, s. 149-168.
- Geismar, Oscar: Jakob Knudsen. *Nogle Digterprofiler*. 1906.
- Gjesing, Knud Bjarne: Fortælling og forkyndelse i Jakob Knudsens Gjæring - Afklaring, 1902. *Nordica* 4, 1987, s. 47-63.
- Henriksen, Aage: Kompositionens sprog. *Gotisk tid*. 1971, s. 206-218.
- Henriksen, Aage: Komplekset Jakob Knudsen. *Den intellektuelle*. 1974, s. 75-80.
- Kristensen, Sven Møller: Gjæring - Afklaring. *Digtning og livssyn*. 1959, s. 122-149.
- Kristensen, Sven Møller: *Den store generation*. 1974.
- Nielsen, Harald: Jakob Knudsen. *Moderne Litteratur*. 1904, s. 163-209.
- Nordentoft, Søren: Jakob Knudsets aktualitet. *Højskolebladet*. 1967, s. 675-679, 698-699, 721-726.
- Nørrild, Svend: *Jakob Knudsen*. En psykologisk Analyse. 1935.
- Poulsen, Bjørn: Jakob Knudsen. *Omkring Elfenbenståmet*. 1964, s. 125-142.
- Roos, Carl: *Jakob Knudsen*. En Studie over en Aandspersonlighed. 1918.
- Roos, Carl: Jakob Knudsen. *Danske digtere i det 20. århundrede*, bd. 1, 1951, s. 217-234. 2. udg. bd. 1, 1965, s. 181-200.
- Roos, Carl: *Jakob Knudsen*. Et Forfatterskab. 1954.
- Rømhild, Lars Peter: Kunst og propaganda. *Læsere*. 1971, s. 253-273.
- Schack, Tage: Jakob Knudsen. *Afhandlinger*. 1947, s. 25-57.
- Schmidt, Povl: *Dronningens Dør*. Læsninger i Jakob Knudsens forfatterskab. 1984, s. 9-123.
- Sørensen, Villy: Det forgudede traume. *Høvsken-eller*. 1961, s. 158-168.
- Thomsen, Ejnar: Fra Jakob Knudsens ungdom. *Digteren og kaldet*. 1957, s. 193-221.
- Wivel, Ole: Forord til Jakob Knudsen: *At være sig selv*. 1965, s. 7-12.